

Busstationens stå-lokum er rent, men det er ikke et sted hvor man opholder sig længere end højst nødvendigt.

Det østrigske Projekt Albanien står bag dette mødested for handicappede og socialt udsatte. Centeret gør en meget stor forskel for brugerne, der ellers ikke ville have andre steder at gå hen.

Boligkarré i Rreshens udkant. En stor del af byens fattige bor under relativt kummerlige kår set med danske øjne.

Provinsbyen Skhoder. Mænd der sidder og hænger ud på udendørs cafeer er et dagligt syn. Kvinderne tager sig af de hjemlige gøremål. Har vi danske mænd sovet i timen i 1960'erne?

Afdansningsbal for studenter i festlokalet på vores hotel. De unge er klædt ud som filmstjerner til Oscar-uddeling.

Syv personer i centerets bil. Officielt må man ikke sidde så mange på bagsædet og uden sele, men i praksis er der ikke nogen der tager sig af det.

Vingården Kantina Arberi har indrettet stedet i gammel vinkælder stil, men lokalerne er relativt nyopførte. Ina (nr. 2 fv.), arbejder på Projekt Albanien og er vores tolk de to dage i Rreshen.

Hestevogn med foder fotograferet fra Skhoders borg Rozafa. Et dagligdags syn i det landlige Albanien.

Nordalbanien set fra en minibus

De største oplevelser ligger ofte lidt uden for den slagne sti. Her er historien om et besøg hos et østrigsk hjælpeprojekt i Albanien og et afdansningsbal på en benzintank

AF HENRIK KØHLER
redaktion@mjja.dk

Påregner man at rejse i det skønne Albanien, kan man enten leje sin egen bil, eller rejse med minibus. Transporten er privatiseret, så offentlige busser findes ikke.

Vore informationer om afgangstid fra Tirana mod Rreshën i Albanien holder ikke, så vi har lige godt halvanden time at fordrive på busstationens temmeligt rustikke cafeteria med tilhørende stå-lokum.

Det sidste fænomen er ikke populært blandt familiens teenagepiger. Det er umuligt at være på facebook imens. Vi forældre finder ud af, hvor få sekunder der egentlig går, før det værker i benene og vi må afslutte besøget.

Med i bussen til Rreshën har vi to kufferter.

Hovedsageligt sportstøj fra sække med glemte tøj fra Sejs Skole. De indeholder også nogle verdenskendte småkager fra en lokal producent syd for Silkeborg, som har doneret dem til os.

Kufferterne skal gives til et østrigsk hjælpeprojekt for 200 familier i det meget fattige Mirditë distrikt i Nordalbanien. Området kan med rette benævnes udkants-Albanien. Under kommunistregimet blev fanger tvangsudskrevet til at arbejde i områdets kobberminer, som for det meste i dag er urentable. Folk er nødsaget til at fraflytte, hvis ikke de får hjælp til at klare dagligdagen. Staten har ikke midler eller vilje til at gøre dette, men flere østrigske projekter gør en stor forskel.

Herunder »Projekt Albanien« som vi har kontaktet. Da minibussen ankommer til Rreshën spørger et par unge piger, om de kan være os behjælpelige, og de ringer til det nummer, vi har fået opgivet. Vi føler os lidt vigtige, da vi kører af sted, selv om vi sidder stuvet sammen syv personer i centerets bil på vej til det (eneste) lokale hotel, - det meget futuristisk udseende Kthella Resort.

En indholdsrig hverdag

I løbet af de næste par dage har vi følgeskab af Ina som er psykolog og engelsktalende

og som er tilknyttet aktivitetshuset »Emil«. På centeret fremstilles: stearinlys, tasker og måtter. Kunsthåndværk som bliver solgt og som er med til at give brugerne, de handicappede, en indholdsrig hverdag og som giver lidt indtægter. Stemningen er rigtig god og positiv og diverse fotocollager og malerier vidner om et sted, som virkelig gør en forskel for de mennesker, der ellers ikke har noget andet sted at gå hen.

På besøg hos fattige familier

Vi har anmodet om at besøge nogle af de familier, der benytter centeret. De bor i en to-etagers helt nedslidt boligkarré i byens udkant. En mor i 50'erne med tre store piger tager imod os med åbne arme. Den ene pige er retarderet. Der serveres sodavand og vises rundt. Sikken en gæstfrihed. Det er småt og møbleringen er spartansk, men her er rent og ryddeligt. Alle sover (tæt) i samme rum.

Retssystemet i disse egne blev traditionelt varetaget af klaner, som havde deres egne regler og love, og som hævnede tabet af et familiemedlem – altid mænd – med at myrde et medlem fra en anden familie. Det startede en lavine af blodhævn, der kunne fortsætte i generationer. Man formoder at et stort antal drenge og unge mænd i dagens Nordalbanien,

således lever i tvungen stuearrest og må undervises i hjemmet, samtidig med, at de er helt afskåret fra det sociale liv.

Der kan, i sjældne tilfælde, dispenseres hvis de »dømte« skal deltage i en begravelse, men det skal dog først godkendes. Da jeg spørger Ina ind til om fænomenet stadig findes, ryster vores vært på hovedet og smiler. Enten ved hun det ikke, eller også skammer hun sig over det. Det er givetvis ikke noget som det officielle Albanien skilte med.

Ifølge den britiske avis The Telegraph blev der i den første del af 2016 begået 35 hævn-drab. Det er nærmest umuligt at søge asyl i udlandet med begrundelsen, at man er truet på livet i en lokal slægtsfejde. Altså er situationen for langt de fleste, at man kan vente i evig angst og kun håbe på bedre tider. Kvinden, vi har besøgt insisterer på, at vi ser hendes arbejdsplads, hvor hun holder til i en camping-vogn og bytter gasflasker.

Vi får fra dem, der intet har

Bag vognen holder hun høns og dyrker grøntsager i en imponerende have: Peberfrugter, frilandsagurker, tomater. Vi får en stor pose med incl. nogle røde bær på flasker. Det er så smukt, og det bekræfter igen, at det næsten altid er fra dem, der intet har, at man får det

lidt de ejer. Vi er også gået forbi en vingård, som ser meget ruineret ud ude fra vejen. Ina vil forsøge at arrangere et besøg på stedet i morgen. Det skinner igennem, at vinbonden er en meget vigtig mand, og vi skal være der til tiden.

Rundvisning på vingård

Følgende dag står ved porten og konfererer med vagten, da hovedpersonen kommer kørende i en BMW af en vis størrelse. Gårdspladsen ligner heller ikke noget, men da vi kommer ind i bygningen, ser det ud som noget man forventer af en vingård. Ansatte i hvide kitler er linet op, men ham der ser vigtigst ud, gør tegn til ikke at ville fotograferes. På et billedgalleri står ejeren og trykker hånd med bl.a. præsidenten i Albanien.

Vi bliver, sjovt nok, ikke anmodet om at få taget et billede. Bygningerne er kun ca. 10 år gamle, men holdt i traditionel »vinkælderstil« med buede hvælvinger, kampestensvægge og klinkegulve. Bjerger af vinflasker uden etiket og trætonder langs væggene. Af de 70 albanske vinproducenter er »Kantina Arbëri« foreløbigt den eneste, der barsler med en boblevin produceret efter champagnemetoden. Vi smager en skøn kølig Chardonnay i et suverænt hyggeligt »serveringsrum«. Vores

vært skyller glassene grundigt i hvidvin, et for et, før han hælder op. Marius på 10 skal, som den yngste, have det første glas. Han stirrer med mistro på os forældre, da han får glasset. Det smager suverænt af frugt og citrus. Sønnen får high-five't med ejeren og vi får taget et familiebillede. Stor oplevelse.

Det er arrangeret at vi skal med minibus ud og se et museum for nordalbansk folkløse en snes kilometer fra Rreshën. Museet er opført for østrigske midler og virkelig et besøg værd. Den eneste ansatte viser os rundt og taler glimrende engelsk. En planche fortæller om Spac fængslet, som husede op til 1400 politiske fanger, der blev sat til at arbejde i kobberminen. Poeter, præster, professorer og læger. De blev systematisk straffet af personalet, skudt eller døde af overanstrengelse. Fængslet lå i et råt og utilgængeligt bjergområde og opererede fra 1967 til 1991, hvor det kommunistiske regime var faldet året forinden.

Stuvende fyldt

Ellers er det kunsthåndværk, folkedragter og dagligliv fra egnen der er udstillet. Vores eneste bekymring er museets beliggenhed. Hvem holder ind her når de kører forbi på den nyopførte motorvej?

Fredag promenerer indbyggerne i Rreshën.

Torvet er stuvende fuldt af mennesker, mange er trukket i stadstøjet. Man møder venner og bekendte. Vi får en gang kaffe og kage på vores stamcafé, da vores »veninde« fra boligblokken med de tre teenagepiger dukker op med en bekendt for at »snakke«. Senere da jeg skal betale regningen, får jeg besked om, at det har hun allerede gjort. Det er typisk og meget rørende. Ina har, i øvrigt givet os en flaske raki fra den lokale vingård, som gave fra sin far, selv om vi aldrig har mødt ham.

Til afdansningsbal for studenter

Da vi ankommer til vores hotel ved 20-tiden, møder vi et virvar af festklædte unge mennesker og dyre biler. Familien forsvinder op på værelset, men vores to teenagedøtre er dog hurtigt tilbage. Det her er for interessant til at gå glip af.

Det er et »prom«- afdansningsbal for studenter. Drengene er klædt i stilige jakkesæt. Pigerne ligner en skøn blanding af filmstjerner til Oscar-uddeling og prinsesser i Disneyland. Man undres over hvad det er for en far eller onkel som ejer en funkende ny 4-dørs Porsche eller en Audi Q7 i det her fattige ende af landet. Vi får os inviteret ind i lokalet på 1. salen hvor festen skal foregå. Folk er, som altid, yderst gæstfri og vi kunne sagtens være blevet

en del af det hele, men nøjes med at hænge ud en tyve minutters tid og sludre med de unge.

Vi føler os lidt som bonderøven der er kommet til at tage til fest hos dronningen i sit hverdagstøj. Det store festlokale er holdt i hvidt og overpyntet med kunstige pastelfarvede blomster, og der er tykke hvide stofduge på de runde borde. Diskoteksanlægget står klar med kulørte lamper.

Spillet godt til

Vi gruer lidt for vores nattesøvn, og i en kort periode bliver der da også spillet godt til med adskillige hundrede watt. Det er lige så sene-gene vibrerer, men så bliver lyden fjern og vi kan drømme sødt om Askepot og Baronessen på benzintanken.

Næste stop på vores Nordalbanien-odyssé er den større by Shkodër, som er et godt udgangspunkt for at opleve de albanske alper. Men det er en helt anden historie.

Mange som vi møder på vores rundrejse, har undret sig over hvad det er dansk familie skulle i det fattige og gudsforladte Rreshën, som ikke har nogen seværdigheder.

Vi har endnu en gang erfaret, at de største oplevelser ofte ligger lidt uden for den slagne sti. Har man nogle kontakter, lidt held og en smule gå på mod, gør det hele forskellen.